

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijski savjet

RJEŠENJE

**po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma privrednog subjekta Triglav osiguranje
a.d. Banja Luka**

**Sarajevo
decembar, 2023. godine**

Broj: UP-02-26-4-016-20/23
Sarajevo, 20.12.2023. godine

Na osnovu člana 25., člana 42., a u vezi sa članom 4. st. (1) i (3), i članom 5. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane od strane privrednog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina u smislu člana 5. stav (1) Zakona o konkurenciji, zaprimljenog dana 18.05.2023. godine pod brojem: UP-02-26-4-016-1/23, Konkurencijsko vijeće, na 131. (stotintridesetprvoj) sjednici održanoj dana 20.12.2023. godine, donijelo je

R J E Š E N J E

1. Odbija se zahtjev za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma privrednog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina radi pojedinačnog izuzeća Ugovora o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je zaključen u Banjoj Luci između pravnih lica (društava za osiguranje), koja se bave istom djelatnošću-pružanjem usluga obaveznog osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, jer nisu ispunjeni uslovi iz člana 4. stav (3) Zakona o konkurenciji.
2. Obavezuje se Podnosilac zahtjeva privredni subjekt Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, da plati administrativnu taksu u iznosu od 2.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine, u skladu sa odredbom člana 2. stav (1) tarifni broj 107. tačka a) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11).
3. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je dana 18.05.2023. godine, pod brojem UP-02-26-4-016-1/23 zaprimilo Zahtjev za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma, podnesen od strane privrednog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, (dalje u tekstu: Podnosilac zahtjeva ili Triglav osiguranje) zastupan od Advokatskog ortačkog društva Dimitrijević i partneri, Sime Šolaje 1, 78000 Banja Luka, radi pojedinačnog izuzeća Ugovora o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je zaključen u Banja Luci između pravnih lica (društava za osiguranje), koja se bave istom djelatnošću-pružanjem usluga obaveznog osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, u smislu člana 5. stav (1) Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09), (u daljem tekstu: Zakon).

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnosiocu zahtjeva dana 13.06.2023. upućen zahtjev br: UP-02-26-4-016-2/23 za dopunu istog i uplatu administrativne takse.

Podnosilac zahtjeva je dopunio Zahtjev dana 04.07.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-016-4/23, dana 08.08.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-016-5/23, dana 21.08.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-035-8/23 i urgencijom broj: UP-06-26-4-035-7/23, kao i dokazom o uplati administrativne takse, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu člana 28. stav

(1) Zakona, te je na osnovu člana 28. stav (3) Zakona dana 31.10.2023. godine izdalo Potvrdu o prijemu kompletnog i urednog Zahtjeva, broj: UP-06-26-4-016-14/23.

1. Stranke u postupku

Stranke predmetnog postupka su privredni subjekt Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, kao Podnosilac zahtjeva i 15 osiguravajućih društva koja su registrovana i svoju djelatnost obavljaju u Republici Srpskoj.

Podnosilac zahtjeva je privredni subjekt Triglav osiguranje, registrovan kod Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci pod matičnim brojem subjekta upisa: 4-10-00, JIB: 4400883340003, čija je djelatnost osiguranje imovine i lica na teritoriji Republike Srpske, dok je pretežna registrovana djelatnost Ostalo osiguranje-65.12 prema važećoj klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske.

Ostale stranke u postupku koje su potpisnice predmetnog Ugovora su osiguravajuća društva koja su registrovana i svoju djelatnost obavljaju u Republici Srpskoj i to:

Akcionarsko društvo za osiguranje „NEŠKOVIĆ OSIGURANJE" Bijeljina, sa sjedištem na adresi Sremska, br. 3, Bijeljina, zastupano po Milenku Mišanoviću, direktoru;

Dioničko društvo za osiguranje "BRČKO-GAS OSIGURANJE" Brčko distrikt BiH, sa sjedištem na adresi Banjalučka 8, Brčko, zastupano po Miladinu Miloševiću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje „DRINA OSIGURANJE" Milići, sa sjedištem na adresi Ulica 9. januar broj 4, Milići, zastupano po Valentinu Jankoviću, direktoru;

Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d., sa sjedištem na adresi Kninska broj 1A, Banja Luka, zastupano po Borislavu Dođem, direktoru;

Triglav osiguranje, akcionarsko društvo, sa sjedištem na adresi Prvog krajiškog korpusa 29, Banja Luka, zastupano po Janezu Rožmarinu, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje „OSIGURANJE AURA" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Veljka Mladenovića 7d, zastupano po Radenku Vujiću, direktoru;

„KRAJINA OSIGURANJE" Akcionarsko društvo Banja Luka, sa sjedištem na adresi Braće Pantića, broj: 2, Banja Luka, zastupano po Mili Janjiću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "DUNAV OSIGURANJE" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Veselina Masleše, broj: 28, Banja Luka, zastupano po Bojanu Popoviću, direktoru;

« Društvo za osiguranje "OSIGURANJE GARANT" dioničko društvo, Brčko, sa sjedištem na adresi Banjalučka br.54, Brčko Distrikt BiH, zastupano po Goranu Radoviću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "EUROS OSIGURANJE" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske 7, Banja Luka, zastupano po Dušku Valanu, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "SAS-SuperP OSIGURANJE" Bijeljina, sa sjedištem na adresi Trg Đenerala Draže Mihailovića 12, Bijeljina, zastupano po Nikoli Gavriću, direktoru;

Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka, sa sjedištem na adresi Ulica Mladena Stojanovića 111, Banja Luka, zastupano po Bojanu Burazoru, direktoru;

« ADRIATIC OSIGURANJE d.d. Filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske br. 17, Banja Luka, zastupano po Jasni Frljak, direktoru;

„EUROHERC OSIGURANJE" d.d. - Filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske br. 17, Banja Luka, zastupano po Dariu Miladinoviću, direktoru;

« „SARAJEVO-OSIGURANJE" d.d. Sarajevo - Podružnica Banja Luka – Istočno Sarajevo, sa sjedištem na adresi Hilendarska, broj 23, Istočno Sarajevo, zastupano po Mladenu Mijatoviću, direktoru;

i

„ASA CENTRAL OSIGURANJE" d.d. Sarajevo, Glavna filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Jevrejska 50A, Banja Luka, zastupano po Dragani Ždralo, direktoru.

2. Propisi koje je Konkurencijsko vijeće primjenjivalo u provođenju predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je u provođenju predmetnog postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi) („Službeni glasnik BiH“, broj 18/06), Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja („Službeni glasnik BiH, br. 18/06 i 34/10), te Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10).

3. Pravni osnov predmetnog postupka

Pravni osnov predmetnog postupka je Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je Podnosilac zahtjeva privredni subjekt Triglav osiguranje zaključio sa sljedećim pravnim licima koja su registrovana i svoju djelatnost obavljaju na teritoriji Republike Srpske:

- Akcionarsko društvo za osiguranje „Nešković Osiguranje“ Bijeljina
- Dioničko društvo za osiguranje „Brčko-Gas osiguranje“ Distrikt Brčko
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Drina osiguranje“ Milići
- Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d. Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Osiguranje Aura“ Banja Luka
- „Krajina Osiguranje“ akcionarsko društvo Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Dunav osiguranje“
- Društvo za osiguranje „Osiguranje Garant“ d.d. Brčko
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Euros Osiguranje“ Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „SAS SuperP osiguranje“ Bijeljina
- Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka
- Adriatic Osiguranje d.d. Filijala Banja Luka
- „Euroherc Osiguranje“ d.d. Filijala Banja Luka
- „Sarajevo-osiguranje“ d.d. Sarajevo Podružnica Banja Luka-Istočno Sarajevo
- „ASA Central osiguranje“ d.d. Sarajevo Glavna filijala Banja Luka

Da je predmet Ugovora regulisanje međusobnih odnosa ugovornih strana na području osiguranja od autoodgovornosti, konkretnije ugovorne strane su zaključivanjem ovog ugovora iskazale namjeru da ostvare sljedeće ciljeve:

- Preduzmu odlučne korake na sprečavanju nedozvoljene prakse koja se godinama sprovodi na području Republike Srpske u oblasti osiguranja od autoodgovornosti; i
- Eliminišu nelojalnu konkurenciju, do koje upravo ova nedozvoljena praksa dovodi

Ugovorom je definisana nedozvoljena praksa kao praksa osiguravajućih kuća da obračunavaju i naplaćuju premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija. Pod nedozvoljenom praksom naročito se podrazumjeva i povrat novca i druga posredna i neposredna davanja osiguraniku u vezi sa zaključenim ugovorom o osiguranju i naplaćenom premijom, kao i sva druga postupanja koja su suprotna članu 62. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (ZOOS) (Sl. Glasnik RS, broj: 82/15 i 78/20)

Ugovorne strane su saglasne da će Ugovor proizvesti pravno dejstvo nakon potpisa svih ugovornih strana i odobrenja od Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine.

4. Postupak po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće

U svom Zahtjevu, Podnosilac zahtjeva, opisuje činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za podnošenje Zahtjeva te navodi:

- Da je Podnosilac zahtjeva privredni subjekt Triglav osiguranje, registrovan kod Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem subjekta upisa: 4-10-00, JIB: 4400883340003, čija je djelatnost osiguranje imovine i lica na teritoriji Republike Srpske, dok je pretežna registrovana djelatnost Ostalo osiguranje-65.12 prema važećoj klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske;
- Da je Podnosilac zahtjeva, privredni subjekt Triglav osiguranje zaključio Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti sa sljedećim pravnim licima koja su registrovana i svoju djelatnost obavljaju na teritoriji Republike Srpske:
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Nešković Osiguranje“ Bijeljina
 - Dioničko društvo za osiguranje „Brčko-Gas osiguranje“ Distrikt Brčko
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Drina osiguranje“ Milići
 - Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d. Banja Luka
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Osiguranje Aura“ Banja Luka
 - „Krajina Osiguranje“ akcionarsko društvo Banja Luka
 - Društvo za osiguranje „Osiguranje Garant“ d.d. Brčko
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Euros Osiguranje“ Banja Luka
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „SAS SuperP osiguranje“ Bijeljina
 - Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka
 - Adriatic Osiguranje d.d. Filijala Banja Luka
 - „Euroherc Osiguranje“ d.d. Filijala Banja Luka
 - „Sarajevo-osiguranje“ d.d. Sarajevo Podružnica Banja Luka-Istočno Sarajevo
 - „ASA Central osiguranje“ d.d. Sarajevo Glavna filijala Banja Luka
- Da je predmet Ugovora regulisanje međusobnih odnosa ugovornih strana na području osiguranja od autoodgovornosti, konkretnije ugovorne strane su zaključivanjem ovog ugovora iskazale namjeru da ostvare sljedeće ciljeve:
 - Preduzmu odlučne korake na sprečavanju nedozvoljene prakse koja se godinama sprovodi na području Republike Srpske u oblasti osiguranja od autoodgovornosti; i
 - Eliminišu nelojalnu konkurenciju, do koje upravo ova nedozvoljena praksa dovodi;
- Da nedozvoljena praksa podrazumjeva praksu osiguravajućih kuća da obračunavaju i naplaćuju premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija. Pod nedozvoljenom praksom naročito se podrazumjeva i povrat novca i druga posredna i neposredna davanja osiguraniku u vezi sa zaključenim ugovorom o osiguranju i naplaćenom premijom, kao i sva druga postupanja koja su suprotna članu 62. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (ZOOS) (Sl. Glasnik RS, broj: 82/15 i 78/20);
- Da se praktičan primjer nedozvoljene prakse može vidjeti kroz općepoznatu činjenicu da osiguravajuća društva veći dio prodajne mreže predaju posrednicima u osiguranju. Posrednici su razvili prodajnu mrežu gdje su uključena i razna druga lica. U ovom slučaju to su lica zaposlena na tehničkim pregledima, te zaposleni u Ministratsvu unutrašnjih poslova. Dakle, posrednici su stvorili takvu poslovnu atmosferu, da osiguravajuća društva, nemaju mnogo drugih opcija nego se prilagoditi istim, dati im što bolje uslove poslovanja, a u zamjenu za to, dobiti veliki broj novih klijenata. Iz toga proizilaze veliki troškovi što je obrnuto suštini poslovanja uz posrednike. Da bi nadoknadila ove troškove društva pribjegavaju raznoraznim radnjama, koje kasnije različito knjigovodstveno evidentiraju, ili se uopšte ne evidentiraju jer se između ostalog sprovode

nedozvoljenim isplatama u gotovini, i time znatno otežavaju njihovo otkrivanje i kontrolisanje, jer polise u većini slučajeva sadrže iznose koji su u skladu sa važećim tarifnim sistemom;

- Nadalje, popusti se pored visokih provizija ogledaju i u raznim oblicima reklamiranja, ugovorima o poslovnim saradnjama, varijabilnim zakupninama vezanim za ostvarenu premiju, plaćanju tehničkih pregleda za osiguranike, davanju osiguranicima bonova za gorivo, gotovinskim isplatama na blagajni po različitim osnovama, gotovinskim isplatama kroz putne naloge zaposlenim radi daljeg transfera novca ka posrednicima, „gratis policama“ i dr.;
- Dakle, ova osiguravajuća društva posluju na način da odobravaju razne oblike „vantarifnih“ popusta prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od autoodgovornosti. Ovakve transakcije se ne evidentiraju u poslovnim knjigama tih društava za osiguranje, pa ovakva društva koja provode ovu nedozveljenu praksu evidentno imaju neloyalnu prednost na tržištu;
- Da je zapravo osnovni uzrok ovakvog ponašanja društava za osiguranje u samim karakteristikama ove vrste osiguranja. Radi se o obaveznom osiguranju, a osigurava se odgovornost osiguranika prema trećim licima za štete koje mogu da nastanu upotrebom motornog vozila. Pri tome, osiguranik nije korisnik osiguranja. Dakle, osiguranik nema direktni interes da izabere najefikasnije, već bira najjeftinije društvo za osiguranje. Upravo se zbog ove situacije stvorila i godinama se provodi Nedoizvoljena praksa;
- Da su tarife premija i cjenovnik za osiguranje od autoodgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj propisani Odlukom o zajedničkoj tarifi premija i cjenovnika za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila („SI. glasnik RS“, br. 94/15, 84/18, 75/22, 118/22, 20/23) - Odlukom o tarifi premija i cjenovniku;
- Da su cijene tačno propisane, informacije o cijenama su dostupne javnosti, učesnici na tržištu ih ne mogu mijenjati. Tržište Republike Srpske je strogo regulisano u ovom pogledu, a tek se u buduće vrijeme očekuje provođenje određenih aktivnosti u pogledu pripreme za prelazak na sistem slobodnog određivanja cijena/premija obaveznog osiguranja;
- Međutim, na tržištu Republike Srpske se ipak godinama provodi Nedoizvoljena praksa od strane osiguravajućih društava, koja je suprotna odredbama ZOOS-a i Odluke o tarifi premija i cjenovniku, na način kako je to prethodno obrazloženo
- Da se o nedozvoljenoj praksi diskutuje već godinama u Republici Srpskoj, kako od strane regulatora za djelatnost osiguranja u Republici Srpskoj, Agencija za osiguranje RS - AZORS, tako i od strane organa vlasti u Republici Srpskoj, pa na kraju i stručne javnosti;
- Također, ono što je posebno bitno, otkrivanje i dokazivanje Nedoizvoljene prakse je izuzetno teško, te je Ugovor jedini način na koji Ugovorne strane mogu da pokušaju da preduprije Nedoizvoljenu praksu;
- Da se ovim pitanjem bavi regulator - AZORS. Tako, AZORS je 2017. godine donio i Smjernice, kojim je data preporuka društvima za osiguranje kako treba da postupaju prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj. AZORS na ovaj način jasno i izričito ukazuje na:
 - Postojanje Nedoizvoljene prakse - čime je ova situacija zvanično potvrđena od strane jedinog nadležnog regulatora;
 - Način na koji se Nedoizvoljena praksa vrši (suštinski, kako je to prethodno i obrazloženo);
 - Opasnostima koje Nedoizvoljena praksa nosi - društva za osiguranje su izložena

riziku nelikvidnosti, što dovodi do ugrožavanja sredstava koja su namijenjena na naknade iz takvih osiguranja (isplatu odštetnih zahtjeva), što konačno stvara ozbiljnu i realnu prijetnju za stabilnost cijelog sistema osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj.

- Da se iz izvještaja i ostalih dokumenata AZORS-a mogu zaključiti tri ključne stvari:
 - o Pitanje Nedožvoljene prakse je široko rasprostranjeno na tržištu autoosiguranja u Republici Srpskoj, i to godinama (Informacija je iz 2012. godine, a Izvještaj za 2021. godinu je sačinjen gotovo 10 godina kasnije);
 - o AZORS kao regulator, niti druge nadležne institucije, nikada nisu uspjele da se na uspješan način izbore sa ovim pitanjem;
 - o Nedožvoljena praksa predstavlja ozbiljnu i realnu prijetnju za stabilnost cijelog sistema osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj
- Da Podnosilac napominje da su za Nedožvoljenu praksu, odredbe ZOOS-a predviđele kaznene odredbe, gdje član 62. ZOOS-a propisuje da ako AZORS u nadzoru utvrdi da društvo za osiguranje obračunava i naplaćuje premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija, može tom društvu za osiguranje privremeno zabraniti zaključivanje ugovora o osiguranju od autoodgovornosti;
- Da takođe i član 66. ZOOS-a predviđa novčane kazne za zaključenje ugovora o obaveznom osiguranju suprotno odredbama ovog zakona, uslovima osiguranja i tarifama premija osiguranja, i to u rasponu od 30.000 KM do 90.000 KM za društvo za osiguranje, a u rasponu od 3.000 KM do 9.000 KM odgovorno lice u društvu za osiguranje;
- Ipak, djeluje da praktičnog rješenja za ovaj problem za sada nema, o čemu govore i stavovi nadležnih institucija koji su navedeni u tekstu ovog Zahtjeva;
- Kako se navedeno pitanje još uvijek adekvatno ne rješava u Republici Srpskoj, to Ugovorne strane ovim Ugovorom iskazuju odlučnu namjeru da u rješavanju ovog problema istraju, sve sa krajnjim ciljem - očuvanjem sektora osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj;
- Da cilj Ugovora jeste da, u okviru Udruženja, obavezuje Ugovorne strane da se uzdrže od primjene Nedožvoljene prakse i samim time doprinesu eliminaciji nelojalne konkurencije koja sada postoji na ovom tržištu, na način da će dosljedno primjenjivati obaveze iz Ugovora.
- Sumarno, ugovorne strane su Ugovorom predviđele da ukoliko jedna od Ugovornih strana u Ugovoru bude imala nesrazmjern rast (shodno citiranoj definiciji u Ugovoru), a nakon što skupština Udruženja utvrdi da je nastupio takav nesrazmjern rast, ta Ugovorna strana će biti dužna da Udruženju isplati određeni iznos novca na ime određenog davanja (shodno mehanizmu iz članova 6. i 7. Ugovora). U slučaju da Ugovorna strana ne izvrši uplatu dobrovoljnim putem, predviđena je mogućnost prinudnog izvršenja, jer je predviđeno da će Ugovor biti u formi izvršne isprave;
- Da ugovorne strane, kao dugogodišnji učesnici na relevantnom tržištu, odlično poznaju mogućnosti potencijalnog rasta premije osiguranja od autoodgovornosti nekog od osiguravajućih društava na mjesečnom nivou. Tako, svaki veći rast od onog koji je definisan u članu 1. Ugovora (Nesrazmjern rast), predstavlja rast koji je prosto nemoguće postići dosljednom primjenom relevantnih propisa prilikom prodaje premija, odnosno dosljednom primjenom odredbi Ugovora. To su Ugovorne strane jednoglasno prepoznale i utvrdile;

- Podnosilac posebno napominje da Ugovor ne daje nikakav ekskluzivitet Ugovornim stranama, a jasan pokazatelj ovoga jeste njegov član 12. koji kaže da Ugovor ostaje otvoren za pristup društava za osiguranje koja se bave pružanjem usluga obaveznog osiguranja u saobraćaju u skladu sa ZOOS-om;
- Ni na koji način se Ugovorom ne omogućava okvir za dogovaranje o cijenama ili drugim uslovima trgovine, podjela tržišta, ograničavanje tehničkog razvoja ili investicija, primjena nejednakih uslova poslovanja u odnosu na različite učesnike, nedozvoljena razmjenu informacija (koju Podnosilac posebno obrazlaže u tački 6.4.1. Zahtjeva) niti bilo koje drugo postupanje koje bi za posljedicu imalo narušavanje prava konkurencije;
- Konačno, Nesrazmjerni rast stavljen je u odnos sa opštim kretanjem na tržištu i predstavlja prekoračenje prosječnog rasta na nivou koji se do sada u praksi pokazao kao nedostižan ukoliko se zakonski posluje, a to je 3% preko tog prosječnog rasta cjelokupnog tržišta;
- Podnosilac napominje da učesnici na relevantnom tržištu imaju izrazito razvijenu konkurenciju. Ovo bez ikakve sumnje potvrđuje AZORS u svom Izvještaju za 2022. godinu. AZORS iznosi ovakvu tvrdnju po osnovu *Herfindahl Hirschman-ovog* indeksa i činjenica da nijedno društvo nije ostvarilo učešće u ukupnoj premiji preko 15%, a da 17 društava za osiguranje ima pojedinačno učešće manje od 5% ukazuju da na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj postoji izrazito jaka konkurencija;
- Podnosilac napominje da odredbe Ugovora neće smanjiti konkurenciju između proizvođača, naprotiv – omogućit će još jače nadmetanje Ugovornih strana u cijeni, kvalitetu i marketingu, čime će krajnji korisnici dobiti sigurniju i cjenovno prihvatljivu uslugu, te da je Ugovor zasnovan na dobrovoljnoj bazi i društva koja su aktivna na relevantnom tržištu mogu slobodno odlučiti da mu pristupe, što je i predviđeno članom 12. Ugovora;
- Podnosilac, usljed prethodno navedenih razloga, ne smatra da Ugovor predstavlja zabranjeni sporazum, s obzirom da nema za cilj niti posljedicu ograničavanje, narušavanje ili sprečavanje konkurencije na teritoriji Republike Srpske, alternativno, ukoliko Vijeće smatra da bi Ugovor (ili neka njegova odredba) na bilo koji način mogao da predstavlja zabranjeni Ugovor, odnosno Ugovor koji na bilo koji način utiče na konkurenciju, Podnosilac ističe da je to suštinski neophodno, radi ostvarivanja ciljeva Ugovora, odnosno radi pokušaja da se osigura poštovanje propisa i zakonitog poslovanja društava Ugovornih strana, kako je to prethodno obrazloženo;
- Podnosilac opreza radi napominje da jedina odredba iz Ugovora, koja bi se u širem smislu riječi mogla od strane Vijeća okarakterisati kao bilo kakvo ograničenje, bi potencijalno mogla da bude odredba člana 5. koja predviđa da u slučaju Nesrazmjernog rasta (kako je definisan u članu 1. Ugovora i prethodno obrazložen i citiran u tački 4.4. ovog Zahtjeva), Ugovorna strana će biti obavezana na plaćanje određenog davanja Udruženju. Ukoliko Vijeće ovo ocijeni kao bilo kakvo „ograničenje“, Podnosilac ovim putem navodi da je takvo ograničenje itekako neophodno za postizanje cilja ovog Ugovora. Pri čemu će se ovo Davanje iskorišćavati za ostvarivanje ciljeva Udruženja, u korist članica Udruženja - što će također doprinijeti unapređenju sektora osiguranja i koristi za potrošače;
- Kako je i obrazloženo, cilj Ugovora je eliminacija Nedozvoljene prakse. Ugovorne strane smatraju da je jedini način eliminacije Nedozvoljene prakse, odnosno podsticanje na zakonito poslovanje, upravo sankcija za onog ko radi suprotno od toga, odnosno da će takva Ugovorna strana biti primorana da izdvoji na ime toga određeni iznos novca, u korist Udruženja;
- Savjesnost Ugovornih strana prilikom zaključenja Ugovora, ukoliko ga Vijeće odobri, se ilustruje i odredbom u samom Sporazumu, koja navodi da će stupanje na snagu

Ugovora nastupiti tek poslije odgovarajuće odluke Vijeća, na osnovu koje se ovaj Zahtjev i podnosi;

- Podnosilac smatra da Ugovor po svojoj prirodi ne dovodi do sprečavanja, ograničavanja i narušavanja konkurencije na relevantnom tržištu i da kao takav ne predstavlja zabranjeni sporazum u skladu sa članom 4. stav (1) Zakona, ali predostrožnosti radi podnosi ovaj Zahtjev;
- Ukoliko Vijeće ocijeni da bi Ugovor mogao da ima negativne efekte na konkurenciju, osnov za podnošenje Zahtjeva jeste član 4. stav (3) i članovi 5., 6. i 29. Zakona, u skladu sa kojima Vijeće može izuzeti pojedini sporazum od zabrane, uz ispunjenje uslova za koje Podnosilac smatra da su ispunjeni, kako je obrazloženo u tački VI. ovog Zahtjeva;
- Imajući u vidu navedeno, ukoliko Vijeće odluči da se u konkretnom slučaju radi o Ugovoru, za koji je nužno dobiti izuzeće, Podnosilac predlaže da Vijeće odobri takvo izuzeće na period od 3 (tri) godine;

Konkurencijsko vijeće je na osnovu navoda iz Zahtjeva i dostavljene dokumentacije, ocijenilo da pojedinačno izuzeće nije moguće utvrditi bez provođenja postupka, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: UP-02-26-4-016-15/23 dana 09.11.2023. godine (u daljem tekstu:Zaključak).

Konkurencijsko vijeće je, u skladu sa članom 33. stav (1) Zakona, aktom broj: UP-02-26-4-016-19/23 od dana 10.11.2023. godine, dostavilo Zaključak Podnosiocu zahtjeva.

5. Relevantno tržište

Kako bi utvrdilo da li su ispunjeni uslovi za pojedinačno izuzeće, Konkurencijsko vijeće je prilikom ocjene predmetnog ugovora utvrdilo relevantno tržište proizvoda / usluga i relevantno geografsko tržište u skladu sa članom 3. Zakona, te odredbama Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta.

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda / usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu posebno njihove bitne karakteristike, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Slijedom provedene analize, kao relevantno tržište proizvoda je određeno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti.

Nadalje, prema članu 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvata cjelokupnu ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuje od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Na osnovu podataka na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, osiguravajuća društva potpisnici predmetnog Ugovora svoje poslovanje obavljaju isključivo na teritoriji Republike Srpske, pa je slijedom toga relevantno tržište u geografskom smislu određeno kao tržište Republike Srpske.

U skladu sa navedenim, kao relevantno tržište je određeno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske.

5.1. Analiza relevantnog tržišta

Prilikom ocjene predmetnog Sporazuma, Konkurencijsko vijeće je od Podnosioca zahtjeva tražilo dostavljanje finansijskih i drugih relevantnih podataka/analiza, a u cilju sveobuhvatne analize relevantnog tržišta.

U narednoj tabeli dati su podaci o učešću društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj i filijala društava za osiguranje iz Federacije Bosne i Hercegovine u ukupno obračunatoj premiji na području Republike Srpske u 2022. godini:

R.br.	Učešće društava za osiguranje iz Republike Srpske i filijala društava iz Federacije BiH u ukupno obračunatoj premiji na tržištu Republike Srpske			
	Naziv društva	2020. (%)	2021. (%)	2022. (%)
1.	DD Brčko Gas osiguranje	4,8	4,4	4,4
2.	Grave osiguranje a.d.	13,8	13,8	13,0
3.	Drina osiguranje a.d.	8,5	7,6	7,4
4.	Dunav osiguranje a.d.	7,0	6,8	6,7
5.	Euros osiguranje a.d.	4,0	3,7	3,3
6.	Wiener osiguranje a.d.	7,0	7,0	7,4
7.	Krajina osiguranje a.d.	1,8	1,6	2,1
8.	Mikrofin osiguranje a.d.	3,2	3,3	3,5
9.	Nešković osiguranje a.d.	6,8	6,5	6,0
10.	Osiguranje Aura a.d.	6,5	6,6	6,3
11.	Osiguranje Garant a.d.	4,6	4,5	4,2
12.	Premium osiguranje a.d.	2,0	2,9	3,6
13.	SAS-SuperP osiguranje a.d.	1,5	1,3	1,2
14.	Triglav osiguranje a.d.	4,7	4,5	4,7
15.	Asa osiguranje a.d.	3,1	3,3	3,5
16.	Adriatic osiguranje d.d.	2,8	2,6	2,4
17.	Camelija osiguranje d.d.	0,3	0,4	0,6
18.	Central osiguranje d.d.	1,4	1,5	1,9
19.	Croatia osiguranje d.d.	0,6	0,7	0,8
20.	Euroherc osiguranje d.d.	3,2	2,9	2,9
21.	Sarajevo osiguranje d.d.	1,4	1,5	1,5
22.	Vienna osiguranje d.d.	3,8	3,6	3,6
23.	Uniqa osiguranje d.d.	5,9	7,0	7,3
24.	Triglav osiguranje d.d.	1,4	2,1	1,6
	UKUPNO	100,0	100,0	100,0

Izvor: Izvjestaj o stanju sektora osiguranja u RS za period od 01.01.do 31.12.2022.godine (AZORS)

U 2022. godini na području Republike Srpske poslovala su 24 društva za osiguranje, od kojih je 14 imalo sjedište u RS, dok je 10 društava iz Federacije Bosne i Hercegovine, a koja svoje poslove obavljaju preko filijala u RS.

Od nabrojanih 24 osiguravaćih društava njih 16 je potpisalo predmetni Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti.

6. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

U skladu sa članom 4. stav (1) Zakona, zabranjeni su sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja, izričiti i prešutni dogovori privrednih subjekata, kao i odluke i drugi akti privrednih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na relevantnom tržištu, a koji se odnose na direktno ili indirektno utvrđivanje kupovnih i prodajnih cijena ili bilo kojih drugih trgovačkih uslova, ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja, podjelu tržišta ili izvora snabdijevanja, primjenu različitih uslova za identične transakcije sa drugim privrednim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na

konkurenciju, zaključivanje takvih sporazuma kojima se druga strana uslovljava da prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi sa predmetom sporazuma.

U smislu člana 4. stav (3) Zakona, predmetni sporazumi nisu zabranjeni ako doprinose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga unutar Bosne i Hercegovine, ili promociji ekonomskog razvoja i tehničkog razvoja, pri čemu potrošačima omogućavaju pravičan udio koristi koja iz njih proizilazi, a koji nameću samo ograničenja neophodna za postizanje ciljeva i ne omogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih proizvoda ili usluga.

U skladu sa članom 5. stav (1) Zakona, Konkurencijsko vijeće, na zahtjev jedne ili više stranaka u sporazumu /ugovoru može donijeti rješenje o pojedinačnom izuzeću od zabrane sporazuma, iz člana 4. stav (1) Zakona, ako sporazum / ugovor ispunjava uslove, iz člana 4. stav (3) Zakona.

Da bi se Ugovor mogao pojedinačno izuzeti od primjene odredaba o zabranjenim sporazumima iz člana 4. stav (1) Zakona, isti mora ispunjavati uslove utvrđene stavom (3) istog člana Zakona.

Član 4. stav (3) Zakona, propisuje dva pozitivna i dva negativna uslova za pojedinačno izuzeće sporazuma koji moraju biti ispunjeni kumulativno i za sve vrijeme trajanja sporazuma.

Pozitivni kriteriji su sljedeći:

- a. Sporazum mora doprinositi unapređenju proizvodnje ili distribucije roba i/ili usluga unutar Bosne i Hercegovine, ili promociji tehničkog i ekonomskog razvoja,
- b. Sporazum mora pružiti potrošačima pravičan udjel koristi koja iz njih proizilazi.

Negativni kriteriji su sljedeći:

- a. Sporazumom se ne smiju privrednim subjektima nametati ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
- b. b) Sporazumom se ne može privrednim subjektima omogućiti isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba i/ili usluga.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u konkretnom slučaju Sporazum, koji je predmet ocjene u ovom postupku, sadrži odredbe koje su članom 4. stav (1) propisane kao zabranjene, te da nisu kumulativno ispunjeni kriteriji za pojedinačno izuzeće sporazuma iz člana 4. stav (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je razmatralo moguće prednosti i nedostatke koji će nastupiti provedbom Sporazuma na relevantnom tržištu pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, primjenjujući kriterije utvrđene članom 4. stav (3) u vezi sa stavom (1) istog člana.

Međutim utvrđeno je da predmetni Sporazum sadrži i odredbe koje se, u smislu propisa o zaštiti tržišne konkurencije, smatraju teškim ograničenjima konkurencije, koje se u pravilu ne mogu ni pojedinačno izuzeti od primjene odredaba o zabranjenim sporazumima iz člana 4. stav (1) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da predmetni Sporazum sadrži ograničenja koja imaju tako visok mogući negativan učinak na tržišnu konkurenciju da je nepotrebno dokazivati njihove stvarne učinke na tržištu.

Ocjena o tome je li sporazum zabranjen ili nije, ovisi o ekonomskoj i pravnoj analizi uslova na relevantnom tržištu, odnosno o omjeru između njihovih pozitivnih i negativnih učinaka. Pri tome u obzir treba uzeti prirodu Sporazuma, područje i ciljeve Sporazuma, konkurentske odnose između ugovornih strana. Ugovorne strane su morale dokazati da je ograničenje tržišne konkurencije nužno za postizanje određenih objektivnih poslovnih ciljeva. Nužnost ograničenja utvrđuje se prema prilikama na tržištu i trajanju sporazuma.

U skladu sa članom 36. Zakona o konkurenciji, odgovornost i teret dokaza o tome da Sporazum pridonosi unapređenju proizvodnje ili distribucije roba i/ili usluga ili promociji tehničkog i ekonomskog razvitka, pruža potrošačima razmjernu korist, privrednim subjektima ne nameće ograničenja koja nisu neophodna

za postizanje navedenih ciljeva i ne omogućava isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba ili usluga, snose privredni subjekti koji sklapaju Sporazum.

Sam Podnositelj zahtjeva nije u dovoljnoj mjeri argumentirao i dokazao ispunjenost Zakonom propisanih uvjeta za pojedinačno izuzeće predmetnog restriktivnog Sporazuma od zabrane.

Konkurencijsko vijeće posebno ističe činjenicu da je relevantno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, regulisano zakonima i podzakonskim aktima Republike Srpske, te je između ostalog Zakonom o društvima za osiguranje ustanovljena Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: AZORS) koja ima nadležnost regulacije i nadzora tržišta, kao i nadležnost zaštite potrošača.

Konkurencijsko vijeće je u toku postupka utvrdilo da nadležna agencija AZORS prepoznaje problem nedozvoljene prakse koju provode određena osiguravajuća društva prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od autoodgovornosti, te je povodom toga izdala i Smjernice o postupanju društava za osiguranje koja posluju na tržištu Republike Srpske prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, broj 01-111-124/17 od 24.10.2017. godine kojim je data preporuka društvima za osiguranje kako treba da postupaju prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj.

U skladu sa članom 62. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (Sl. glasnik RS. broj: 82/15 i 78/20) (u daljem tekstu: ZOOS) propisano je da ako AZORS u nadzoru utvrdi da društvo za osiguranje obračunava i naplaćuje premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija, može tom društvu za osiguranje privremeno zabraniti zaključivanje ugovora o osiguranju od autoodgovornosti.

Također utvrđeno je da član 66. ZOOS-a predviđa novčane kazne za zaključenje ugovora o obaveznom osiguranju suprotno odredbama ovog zakona, uslovima osiguranja i tarifama premija osiguranja, i to u rasponu od 30.000 KM do 90.000 KM za društvo za osiguranje, a u rasponu od 3.000 KM do 9.000 KM odgovorno lice u društvu za osiguranje.

Shodno sveme gore navedenom Konkurencijsko vijeće smatra da su predmetnim Ugovorom potpisnicima Ugovora, odnosno Udruženju društava za osiguranje date ovlasti kvazi regulatora, koji predmetnim Ugovorom propisuje uslove poslovanja na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj na način da definiše pojmove kao što su nesrazmjern rast koji prema Članu 1. Ugovora predstavlja:

a. (...) ^{*1}

b. (...) ^{*}

kao i određivanje načina provjere nesrazmjernog rasta kao i načina sankcionisanja istog što je propisano sljedećim članovima:

Član 3.

Ugovorne strane su saglasne da:

a) (...) ^{*i}

b) (...) ^{*}

Član 4.

(...) ^{*}

¹ Podaci predstavljaju poslovnu tajnu u smislu člana 38. Zakona o konkurenciji

Ugovorne strane su saglasne da Udruženje, za potrebe utvrđivanja Nesrazmjernog rasta, od AZORS-a pribavlja sljedeće podatke:

a) (...)*

b) (...)

Član 5.

a) (...)*

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da ograničavanje tržišne konkurencije u smislu gore navedenih članova predmetnog Ugovora predstavlja teško kršenje konkurencije, u smislu člana 4. stav (1) Zakona, te iz navedenog ne proizilaze pozitivni učinci, već suprotno, predmetni Ugovor dovodi do sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije na relevantnom tržištu.

Također, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo, da predmetni Ugovor suprotno navodima Podnositelja neće doprinjeti razvoju konkurencije i stabilizaciji na relevantnom tržištu, već naprotiv predmetni Ugovor sadrži odredbe koje su članom 4. stav (1) propisane kao zabranjene, te da nisu kumulativno ispunjeni kriteriji za pojedinačno izuzeće sporazuma iz člana 4. stav (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće razumije da na relevantnom tržištu osiguranja u Republici Srpskoj postoje određeni problemi, međutim smatra da se oni ne mogu prevazići potpisivanjem bilo kakvih ugovora koji su suprotni pravilima slobodne tržišne konkurencije, nego drugim mjerama čija je provedba u nadležnosti regulatora iz oblasti osiguranja, kao i razvojem inovativnih proizvoda i/ili usluga na tržištu osiguranja koje će doprinjeti razvoju tržišta i dobrobiti potrošača.

Iz svega navedenog proizilazi da u konkretnom slučaju nije moguće dati pojedinačno izuzeće predmetnog Sporazuma, te je odlučeno kao u dispozitivu.

Na osnovu navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u dispozitivu ovog Rješenja.

7. Administrativna taksa

Podnosilac zahtjeva na ovo Rješenje, u skladu sa odredbom člana 2. stav (1) tarifni broj 107. tačka a) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11) je dužan platiti administrativnu taksu u iznosu od 2.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

8. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dopuštena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednica

Adisa Begić

Dostaviti:

- Podnosiocu zahtjeva, i
- U spis;